

NASJONALT RY

AV PROFESSOR DR.MED EVEN LÆRUM, LEDER NASJONALT RYGGNETTVERK – FORMIDLINGSENHETEN

Hva er det?

Rygglidelser rammer rundt 60–90% av befolkningen en eller flere ganger i løpet av livet, og rundt 15% har plager til enhver tid. Rygglidelser er også den hyppigste enkeltårsak til langtidssykmelding og uførepensjon, og vår dyreste enkeltlidelse som koster samfunnet rundt 15 milliarder kroner hvert år. De ulike behandlergruppene opererer i dag med forskjellige forklaringsmodeller for årsakene til rygglidelser, og sprikende råd om hva som er de beste behandlingsmetodene. Dette bidrar til å skape usikkerhet og rådvillhet i befolkningen.

Det var for å gjøre noe med denne store helseutfordringen at Sosial- og helsedepartementet høsten 1999 opprettet Nasjonalt ryggnettverk som et landsdekkende prosjekt. Nasjonalt ryggnettverk representerer en nyskapning for å bedre rygghelsen og ryggomsorgen i Norge ved at det er en ordning organisert på tvers av faggrensene, og at det legges stor vekt på formidling og bruk av moderne informasjonsteknologi.

Nasjonalt ryggnettverk består av tre hovedenheter:

Formidlingsenheten holder til på Ullevål sykehus, og ledes av forfatteren. Enheten består for tiden av fem ansatte. I tillegg er det engasjert tre regionale ryggkoordinatorer som skal være et bindeledd mellom første- og annenlinjetjenesten i sine respektive helseregioner. Formidlingsenhetens hovedoppgaver er å sikre god samhandling mellom ryggbehandlere i og utenfor sykehus, og spre informasjon til befolkningen.

GGNETTVERK

Det er blant annet inngått et formelt samarbeid med Ryggforeningen i Norge (pasientorganisasjonen) for å utarbeide og formidle vitenskapelig dokumentert informasjon til ryggpasienter og befolkningen generelt. Formidlingsenheten leder flere forskningsprosjekter, bl.a. en kartlegging av ryggbehandlingstilbudet i Norge, og utvikling av konsultasjonsmodeller til bruk mellom lege og pasient.

Forskningsenheten er en videreføring av den tidligere Evaluerings- og rådgivningsgruppe for ryggglidelser (ERG). Enheten ledes av professor Holger Ursin, og er lokalisert ved Institutt for biologisk og medisinsk psykologi ved Universitetet i Bergen. Forskningsenhetens hovedoppgave er å opprettholde og utvikle et nettverk av ryggforskere, samt kvalitetssikre ryggforskningsprosjekter. Forskningsenheten gir også råd til Sosial- og helsedepartementet om hvilke prosjekter og hvilke behandlingsmetoder som tilfredstiller kvalitetskravene til kontrollerte kliniske forsøk.

I tillegg har Sosial- og helsedepartementet utnevnt en bredt sammensatt rådgivningsgruppe som skal gi råd til disse to enhetene i Nasjonalt ryggnettverk, og til myndighetene i spørsmål vedrørende rygghele. *Rådgivningsgruppen* består av representanter fra Den norske lægeforening, Norske fysioterapeuters forbund, Norsk kiropraktorforening, Norsk forening for ryggforskning, Ryggforeningen i Norge, NHO, LO, Kommunenes Sentralforbund, Rikstrykdeverket, og de fire universitetene i Norge.

Hvordan kan man benytte Nasjonalt ryggnettverk?

Formidlingsenheten i Nasjonalt ryggnettverk leder for tiden arbeidet med å utarbeide og spre kunnskapsbaserte tverrfaglige kliniske retningslinjer for akutte ryggglidelser, som forhåpentlig vil kunne bidra til at informasjonen til ryggpasienter og den generelle befolkningen blir mindre sprikende, danne grunnlag for å utvikle felles begrepsforståelse, og dermed bedre mulighetene for god kommunikasjon og samhandling mellom behandlergruppene. Utkastet til norske retningslinjer skal i høst gjennom en grundig høringsrunde for å sikre tilslutning fra samtlige av de sentrale aktørene innenfor norsk ryggomsorg. De ferdige retningslinjene vil foreligge ved årsskiftet, og bli distribuert til behandlingsapparatet i form av en fullstendig rapport, en bordmodell, og plakater med hovedbudskapene som kan

henges opp på legekontor og ventelom. Det vil samtidig utgis en informasjonsbrosjyre for ryggpasienter med de samme konsistente budskapene. Retningslinjene skal oppdateres hvert tredje år, og det er planer om å utvikle tilsvarende retningslinjer for kroniske ryggglidelser.

Allmennleger som ønsker å forske på rygg kan kontakte Forskningsenheten i Bergen for å få råd og veiledning til kontrollerte kliniske forsøk i forhold til design, tillatelser, observasjonssystemer, gjennomføring, dataanalyser, tolkning og rapportering. I tillegg har Forskningsenheten en database over resultatene fra tidligere kontrollerte kliniske forsøk på behandling av ryggglidelser. I tillegg driver Formidlingsenheten i Oslo forskning knyttet til epidemiologi, trygd, helsetjeneste og klinisk kommunikasjon i samarbeid med Forskningsenheten.

Nasjonalt ryggnettverk har også en hjemmeside (www.ryggnett.no) hvor både forskere, behandlere og andre som er opptatt av rygghele kan få oppdatert informasjon og

nyheter. Hjemmesiden er under stadig utvikling, og det arbeides blant annet med å få lagt inn en oversikt over helse-tjenestetilbudet for rygg i Norge (ryggpoliklinikker etc.). Her er det også lenker til Ryggforeningen i Norge, som kan være nyttig for pasienter som ønsker informasjon om rygg.

Hvordan kan man kontakte Nasjonalt ryggnettverk?

Nettverket baserer seg ikke på noe formelt medlemskap, men søker å være en møteplass og tilrettelegger for tverrfaglig forskning og formidling. Ønsker du å vite mer om Nasjonalt ryggnettverk anbefaler vi deg å klikke deg inn på hjemmesiden: www.ryggnett.no

Du kan eventuelt også kontakte
Nasjonalt ryggnettverk direkte:

Nasjonalt ryggnettverk
– Formidlingsenheten
Avdeling for fysikalsk
medisin og rehabilitering
Ullevål sykehus
0407 OSLO

Tlf.: 22 11 77 57

Faks.: 23 01 61 50

e-post:

formidlingsenheten@ryggnett.no

Ansatte i Formidlingsenheten: Prosjektleder Inngunn Gihle, leder Even Lærum, forsker Camilla Ihkbæl, informasjonskonsulent Hans Otto Engvold og forsker Søren Brage

BRU-prosjektet:

Fra nyttår vil Nasjonalt ryggnettverk, i samarbeid med Kysthospitalet i Stavanger og Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg, lede et stort regionalt utprøvningsprosjekt i Helseregion Sør og i Bohuslän i Sverige. Prosjektet, «Bedre rygg – Utprøvningsprosjektet» (BRU) er delt inn i fire underprosjekter som retter seg mot henholdsvis arbeidsliv, trygdeetat, den generelle befolkningen og behandlingsapparatet.

Det sistnevnte delprosjektet innenfor BRU har fått navnet «Rygg i Helsevesenet», og skal teste ut ulike tiltak for å fremskaffe effektive behandlingsstrategier ovenfor ryggplager. Sentrale virkemidler vil her være blant annet å innføre og utprøve de tverrfaglige kliniske retningslinjene, innføre tiltak for å

sikre riktig behandling og god samhandling mellom ryggbehandlere og andre relevante aktører, bidra til å endre den profesjonelle adferden og heve kompetansen hos behandlerne. Konkrete tiltak overfor behandlergruppene vil være kurs og seminarer – både tverrfaglig og særfaglig, veiledning, møter og materiell for helsepersonell og pasienter i form av retningslinjer, brosjyrer og via internett.

Prosjektet planlegges som et kontrollert og muligens randomisert forsøk i Aust-Agder, Vestfold, Østfold og Bohuslän. Effektmålene vil være endringer i praksis og holdninger til ryggplager, reduksjon av sykemeldinger og sykemeldingenes lengde, samt tilbakegang til arbeid. Utprøvningsprosjektet vil vare fra februar 2002 og ut 2004. Erfaringene fra BRU-prosjektet vil danne utgangspunkt for et eventuelt senere tiltaksprogram for hele landet.